

гості. Діти повели розмову про те, хто ким буде, коли виросте.

- Я буду водієм, – каже Назар. – Водитиму машину, перевозитиму вантажі.
- А я буду вчителем, – сказала Катруся, – я хочу вчити дітей читати, писати.

Степанко подумав та й каже:

- А я хочу бути хліборобом. Хочу вирощувати хліб для людей.

Питання для обговорення:

- Про що вели розмову діти в гостях у Назара?;
- Ким хоче працювати Назар коли виросте?..(водієм) А що робить водій...(водить машини);
- Яка професія подобається Катрусі? ...(вчитель) А що робить вчитель?...(вчить дітей).

Запропоновані питання допомагають учню, з опорою на контекст, актуалізувати у власному мовленні, як твірні так і похідні слова.

На цьому етапі формуючого навчання обов'язковим є виконання вправ, спрямованих на використання похідних слів у побудові власного висловлювання. З цією метою педагог пропонував дітям, спираючись на існуючий мовний та життєвий досвід, скласти розповідь за сюжетною картинкою (зміст якої спонукає до вживання похідних слів), використовуючи при цьому похідні слова.

Отже, такий підхід до організації логопедичної роботи створює передумови для активного перенесення відпрацьованих на логопедичних заняттях навичок і вмінь у навчальну діяльність. Цілеспрямоване формування в цих умовах лексичних вмінь і навичок створює базу для подальшого удосконалення мовлення молодших школярів із ЗПР та дозволяє вирішити важливі завдання корекційного впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лалаева Р.И. Нарушения речи и их коррекция у детей с задержкой психического развития / Р.И. Лалаева, Н.В. Серебрякова, С.В. Зорина. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 304 с. (Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений).
2. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – М. : Изд-во МГУ, 1979. – 307 с. [Под ред. Е. Д. Хомской].
3. Леонтьев А. А. Язык, речь, речевая деятельность / А. А. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 212 с.
4. Ляшенко Н.В. Розвиток зв'язного мовлення учнів почат.кл. спец. Загальноосвіт. шк. інтенсивної пед. Корекції / Н.В. Ляшенко, Т.М. Хоменко – Х., "Прапор", – 2001. – 119 с. (Дидактичні матеріали).
5. Соботович Є.Ф. Порушення мовного розвитку в дітей та шляхи їх корекції: Навчально-методичний посібник / Є.Ф. Соботович. – К. : ІСДО, 1995. – 204 с.

УДК 37.014.12:376

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Гноєвська О.Ю.

У статті висвітлені наукові погляди на інклюзію як психолого-педагогічний феномен, що забезпечує успішне навчання дітей з особливостями розвитку в умовах загальноосвітньої школи за належної підтримки інших спеціалістів і батьків.

В статті освіщені наукові погляди на інклюзію як психолого-педагогічний феномен, який забезпечує успішне навчання дітей з особливостями в розвитку в умовах загальноосвітньої школи при підтримці інших спеціалістів і батьків.

The article covers scientific views on the inclusion as a psychological and pedagogical phenomenon ensures successful education of children with special needs in regular schools when other specialists and parents are involved.

Ключевые слова: инклюзивное образование, инклюзивное обучение, дети с особенностями в развитии, среда обучения и воспитания.

Ключові слова: інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, діти з особливостями розвитку, навчання і виховне середовище.

Keywords: inclusion education, children with special needs, educational environment.

Кожна дитина у незалежному суспільстві, у тому числі й діти з фізичними чи інтелектуальними порушеннями, має право на рівний доступ до освіти, розвиток відповідно до своїх здібностей, має перспективу участі у житті суспільства, використовуючи свій інтелектуальний і творчий потенціал. Це твердження, відбите у низці міжнародних документів, покладене в основу організації інклюзивного навчання дітей з особливостями розвитку, котре впроваджується з метою реалізації їхнього права вибору навчального закладу та форми навчання за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов.

Актуальність питання підкреслюється прийняттям в Україні відповідних нормативно-правових документів:

наказу МОН України від 11.09.2009р. № 855 «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.12.2009р. № 1482 «Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012р., проекту «Концепції розвитку інклюзивної освіти (2009р.)», постанова Кабінету Міністрів України від 15.07.2011р. №872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах».

Метою введення інклюзивної освіти є формування нової філософії ставлення до дітей з особливостями психофізичного розвитку, забезпечення конституційних прав і державних гарантій на здобуття якісної освіти, здійснення комплексної реабілітації цієї групи дітей, набуття побутових та соціальних навичок, розвиток їхніх здібностей.

Аналіз стану сучасного суспільства спонукає до роздумів про роль у цьому суспільстві дітей, які мають особливості психофізичного розвитку, тобто тих, які випадають із нашого стереотипного уявлення про так звану нормальність. Відомий письменник Луї Маршалл, розмірковуючи про норму та патологію, схиляється до трактування певної умовності норми, оскільки ті люди, які не виявляють зовнішніх ознак відхилень, досить часто мають грубі внутрішні порушення, невидимі оку.

Конвенція ООН про права дитини як документ міжнародного рівня вимагає від кожної держави приведення національного законодавства у відповідність із цією «всесвітньою конституцією прав дитини». Наша держава на цьому шляху робить свої перші кроки. За останні роки набуває інтенсивного розвитку державна підтримка дітей з особливостями розвитку, сприяння втіленню прогресивних ідей у практику.

Однією із інноваційних форм навчання дітей з особливостями розвитку визнана в багатьох країнах світу інклюзивна освіта, яка забезпечує право кожної дитини навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання із забезпеченням усіх необхідних для цього умов. В Україні ідеї інклюзивної освіти одержали підтримку завдяки ініціативи громадських недержавних організацій та батьків таких дітей.

У демократичному суспільстві до кожної дитини з особливостями розвитку ставляться, як до неповторної особистості, яка має рівні права і можливості. Ці діти навчаються разом зі здоровими однолітками (цей підхід називається залученням або інклюзією) і повинні мати рівні можливості у досягненні позитивного результату.

Сьогодні важливим є усвідомлення того, що всі діти, незалежно від стану їхнього здоров'я та фізіологічних особливостей можуть і хочуть мати рівний доступ до якісної освіти, а особливо до звичайного, повноцінного людського спілкування. Визнання цих важливих аспектів є наріжним каменем становлення гуманістичної педагогіки.

Інклюзивне навчання, за визначенням В.І. Бондаря, – це процес і результат включення дітей з особливостями психофізичного розвитку та дітей, які не мають таких порушень до навчання в одному класі загальноосвітньої школи. Відповідно до потреб і можливості кожної дитини учитель інклюзивного класу за участі другого фахівця (корекційного педагога) забезпечує гарантовану підтримку тих, хто цього потребує, здійснює особистісно-орієнтований підхід до організації їхньої навчальної діяльності. В основі такої інклюзії лежать принципи, які виключають будь-яку дискримінацію дітей, забезпечують однакове ставлення до всіх людей, створюють спеціальні умови для дітей, що мають особливі освітні потреби. Ці принципи спрямовані на підтримку таких дітей у навчанні і досягненні успіху, що дасть їм шанси і можливість для кращого життя. Інклюзивна освіта – процес розвитку загальної освіти, який має на увазі доступність навчання для всіх, у т.ч. й дітей з особливими потребами.

Англійське дієслово inclusion перекладається, як утримувати, включати, мати місце в своєму складі. Тому inclusion є терміном, що відображає нові погляди не лише на освіту, але й на місце людини в суспільстві.

Поняття inclusion за кордоном (США, Канада, Великобританія), де існує 50 річний досвід соціальної інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку, приходиться на зміну поняттю "інтеграція". На думку вчених механічне поєднання (інтеграція) в одному класі дітей з особливими потребами та дітей зі звичайним розвитком не означає повноцінної участі перших в житті класу. Мета ж інклюзивної школи — підготувати кожного учня до повноцінного соціального життя, активної участі в колективі, забезпечуючи тим самим найповнішу взаємодію і турботу один про одного як членів співтовариства.

Освітні програми інклюзивного навчання дають можливість дітям з особливостями розвитку взаємодіяти зі звичайними дітьми, спостерігати за ними, наслідувати їх дії і вчинки. Інакше кажучи, діти з особливостями розвитку можуть отримувати такий же соціальний досвід як і їхні здорові ровесники. Крім того в подальшому спокійно, не соромлячись, без остраху зможуть налагоджувати дружні стосунки з незнайомими людьми.

Інклюзивне навчання також передбачає:

- наукове, організаційне керівництво цим процесом;

- створення певних умов для навчання, виховання, корекційно-компенсаторної роботи (матеріально-технічне, кадрове, фінансове забезпечення).

Важливими чинниками на початковому етапі роботи є:

- визначення корекційних, навчальних, виховних напрямів роботи;
- організація груп розробки навчальних планів, які задовольняють індивідуальні потреби дітей;
- адаптація навчальних планів, програмового матеріалу, методів, форм навчання до індивідуальних потреб дітей з особливостями розвитку;
- створення навчального середовища для соціальної адаптації дітей з особливостями розвитку та здорових дітей в колективі класу;
- розробка загальношкільних заходів, спрямованих на розвиток у дітей незалежності й самостійності;
- сприяння дружбі та співпраці між дітьми, дорослими і родинами.

Створення умов для всебічного розвитку дітей.

Сприяння інтелектуальному та психологічному розвитку дітей формуванню комунікативних, ігрових, соціальних навичок, навичок самообслуговування, самоповаги і самоконтролю.

Створення освітнього та виховного середовища, яке б стимулювало учнів до діяльності, підтримувало їх у навчально-виховному процесі, допомагало розвитку дитини. У виховному середовищі мають панувати свобода, порядок, реальність, природність, естетичність, таке середовище повинно сприяти розвитку дітей, відповідати потребам їх діяльності стати засобом їх самовиховання. Набуті уміння діти повинні уміти використовувати в різних обставинах.

Адаптація навчального і виховного середовища до потреб і можливостей дітей є важливою передумовою їх навчання у звичайному класі. В кожному класі повинен бути куточок усамітнення.

Щоб досягти успіху в роботі з дітьми, треба враховувати такі чинники;

- час – стежити за тим, протягом якого часу дитина сконцентрована на завданні. При втомі дитині треба скоротити тривалість уроку;
- зручність – визначити де дитина почуває себе комфортно;
- відволікання – простежити наскільки середовище відволікає дитину. Деякі діти почувають себе зручніше в кутку кімнати, а деякі в центрі подій;
- рівень шуму – багато дітей люблять тишу, деяким дітям важко сконцентрувати увагу, коли їх відволікають шуми, звуки. Під час уроку таких дітей доцільно садити за робочим місцем, яке перебуває в полі зору учителя;
- освітлення – діти повинні знаходитися на свіжому повітрі при природньому освітленні. Штучне освітлення повинно бути м'яким.

В закладах освіти повинна існувати тісна співпраця між фахівцями такими як: психолог, логопед, вчитель, асистент вчителя (корекційний педагог), адміністрація.

Психолог може сприяти розвитку соціальних умінь дітей, потенціальних можливостей, а також надавати належну моральну підтримку сім'ям дітей з особливостями розвитку. Вони можуть брати участь у розробках навчальних планів, оцінювати ефективність програм, здійснювати підготовку батьків і персоналу.

Логопеди здійснюють діагностику і виправлення порушень мовлення і порушень комунікативних навичок у дітей.

Вчитель має бути компетентним учасником педагогічного процесу, виконувати кваліфіковану допомогу різним соціальним групам учнів. Підготовка такого вчителя має передбачати знання із спеціальної психології, корекційної педагогіки і спеціальних методик викладання. На допомогу вчителю приходять корекційний педагог. Він допомагає вчителю інклюзивного класу в організації навчального процесу з урахуванням їх пізнавальних можливостей та потреб.

Діти з особливостями розвитку повинні залучатися до різноманітних позакласних форм роботи (участь у виставках творчих і художніх виробів, культпоходах в кінотеатри, спортивних змаганнях).

В процесі організації інклюзивних класів велике значення приділяється співпраці батьків та педагогів школи, що дає змогу обговорити всі питання шкільної освіти. Попередити виникнення проблем, які неодмінно постають перед батьками через недостатню педагогічну та методичноосвіченість.

У процесі навчання важливо враховувати інтереси, пріоритети і піклування батьків. Багато батьків звертаються до педагогів за інформацією, щодо роботи з дитиною. Вони приймають участь у складанні індивідуальних планів навчання. При спілкування батьків з педагогічними працівниками та корекційними педагогами призводить до того, що батьки набувають педагогічного та корекційного досвіду у роботі з своїми дітьми, внаслідок чого поліпшуються знання та вміння дітей. Треба планувати залучення батьків до роботи з дітьми у класі. Робота творча з невеликими підгрупами дітей у вигляді гри. Також сім'ї дітей з особливостями розвитку приймають участь у батьківських зборах, де вирішуються питання доцільності індивідуального

навчального плану і накреслюються нові цілі та завдання роботи з дітьми. Сім'ї мають право на таємницю приватного життя і вчителі зобов'язані цю інформацію не розголошувати. Дитина з особливостями розвитку знаходячись удома приймає активну участь у житті сім'ї: ходить з батьками, сестричками, братами до магазину; йде гуляти до парку; в кінотеатр...

Введення інтегрованого або інклюзивного навчання сприятиме реалізації прав дітей з особливостями розвитку певною мірою на рівний доступ до освіти, вибір форми навчання, визначених чинним законодавством України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бондар В.І. Неуспішність у навчанні учнів молодшого шкільного віку та умови їх подолання. //Педагогічні і психологічні науки в Україні: 36. наук. пр. до 15-річчя АПН України у 5 томах // Т.3: Психологія, вікова фізіологія, дефектологія. – К.: «Пед. думка», 2007 – С. 285-296.
2. Бондар В.І. Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. – Вип.. 15, 2010 – С. 39-42.
3. Бондар В.І. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. Рідна школа. - №3, 2011 – С.10-14.
4. Коломенський Я.Л., Панько Е.А., Ігумнов С.А. Психологическоеразвитиедетей в норме и патологии: психологическая диагностика, профилактика и коррекция – СПб.: Питер, 2004 – 480 с.
5. Молофеев Н.Н. Специальноеобразование в России и за рубежом: в 2-х частях. – М.: «Печатныйдвор» - 182 с.
6. Сак Т. Організація навчального процесу в інклюзивному класі // Дефектологія. – С.8-11.
7. Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти [Українсько-Канадський досвід]. Матеріали Міжнар. конф., Київ, 25-26 травня 2004 р. / За ред.. В.І. Бондаря, Р. Петришина. К.: Наук. Світ, 2004 р. – 200 с.
8. С.Миронова, О.Завальнюк. Ставлення студентів і педагогів до проблем інклюзивної освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку // Дефектологія. – С. 8-12.

УДК 376.36: 372.46

САМОСТІЙНІ ЗАВДАННЯ У ЛОГОКОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Голуб Н.М.

У статті розглядаються недоліки самостійної діяльності молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення, визначаються вимоги до застосування самостійних завдань у логокорекційній роботі з дітьми зазначеної категорії.

В статье рассматриваются недостатки самостоятельной деятельности младших школьников с тяжёлыми нарушениями речи, определяются требования к использованию самостоятельных заданий в логокоррекционной работе с детьми указанной категории.

The article examines the imperfections of unassisted activities in primary school children with bad speech disorders; requirements to the use of unassisted tasks in speech correction treatment of children of the mentioned category are also specified in the article.

Ключові слова: молодші школярі з тяжкими порушеннями мовлення, вади читання та письма, самостійні завдання.

Ключевые слова: младшие школьники с тяжёлыми нарушениями речи, нарушения чтения и письма, самостоятельные задания.

Key words: primary school children with bad speech disorders, writing and reading disorders, unassisted activities.

Як відомо, збільшення контингенту учнів з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ) корелює із зростанням чисельності дітей з резидуальною органічною патологією ЦНС. У таких дітей часто спостерігаються дизартричні розлади, загальне недорозвинення мовлення, затримка психічного розвитку. Різноманітні недоліки психічного, мовленнєвого розвитку значною мірою підвищують ризик виникнення в них порушень писемного мовлення.

Дитина молодшого шкільного віку найкращим чином засвоює те, до чого сама докладає певних зусиль. Крайні досягнення спостерігаються у тих навчальних ситуаціях, в яких учень виявляє себе активним учасником, переживає позитивні емоції, пов'язані з пізнанням нового й цікавого або успішним подоланням труднощів, отримує задоволення, коли його інтелектуальні та вольові зусилля перетворюються у конкретні результати розумової та практичної діяльності.

Дослідження проблеми організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності школярів висвітлені у